

Kůr:

Aleluja, neplač, Maria.

Při příchodu první sestry nechť kůr zpívá.

(*Maria stála venku plačíc. Jak plakala, naklonila se a nahlédla do hrobu.*)

Řečená sestra nechť se po nahlédnutí do hrobu obrátí ke kleru a zpívá:

Vzati Pána mého a nevím, kam ho položili.

Anděl (Ježíš):

Ženo, proč pláčeš? Koho hledáš?

Sestra:

Pane, jestliže jsi jej vzal ty, pověz mi, kam jsi ho položil, a já jej vezmu.

On (Ježíš):

Maria.

Ona (ukláníje se):

Rabboni.

On (pak ustupuje maličko nazad):

Nedotýkej se mne, Maria. Ale jdi k bratrům mým a pověz jim: Vystupuji k otci svému a otci vašemu.

Kůr:

Maria přišla zvěstujíc učedníkům.

Sestra:

Viděla jsem Pána a toto mi řekl.

Kůr:

Aleluja, Pán vstal z mrtvých.

Na to kůr:

Běželi dva spolu a ten druhý učedník běžel napřed, rychleji než Petr, a přišel k hrobu první, aleluja.

Potom dva bratři (vezmouce prostěradla, jdou ke stupni) a zpívají:

Vidíte, ó druhové, hle prostěradla a rouška, ale tělo nebylo v hrobě nalezeno.

Kůr:

Vstalt' zajisté.

(*Po dozpívání <antifony> se začne hymnus Te Deum laudamus.*)

1. Na základě překladu z latinského originálu, který pochází z konce 12. století (zápis je z breviáře ženského benediktinského kláštera sv. Jiří na Pražském hradě), charakterizujte vznik liturgického dramatu.
2. Určete dále, který moment byl rozhodující pro změnu dialogů v drama.
3. Pokuste se vystihnout specifčnost středověkého dramatu.
4. Podrobné rozvedení vývojových dramatických linií včetně ukázek najdete ve skriptu Milana Kopeckého Starší české drama (Brno 1987, 2. rozšířené vydání).

9. HOSPODINE, POMILUJ NY!

(Asi konec 10. stol.)

Hospodine, pomiluj ny!

Jezu Kriste, pomiluj ny!

Ty, spase všeho míra,

spasiž ny i uslyšiž,

Hospodine, hlasy naše!

Daj nám všem, Hospodine,

žizň a mír v zemi!

Krleš! Krleš! Krleš!

Gospodi, pomilui!

Jezu Kriste, pomilui!

S7pase všěgo míra,

7asi ny i uslyši,

Gospodine, glasy naše!

Dai nam7, Gospodine,

žizn6 a mir7 v7 zemi!

K6r6leš6! K6r6leš6!

pomiluj ny - smiluj se nad námi

spase - spasiteli

míra - zde: světa

žizň - úrodu, hojnost

mír - zde: pokoj

10. SVATÝ VÁCLAVE

(První tři strofy patrně konec 12. stol., ostatní asi ještě 14. stol.)

Svatý Václave,

vévodo České země,

kněže náš,

pros za ny Boha,

svatého Ducha!

Kyrieleyson!

šwaty Waczlawe,

wewodo czeške zemye,

knjeze našš,

pros za ny boha,

šwateho ducha!

Kyryeleyšon!

Nebesket' jest dvorstvo krásné,

blazě tomu, ktož tam pójde:

v život věčný,

ohně jasný

svatého Ducha!

Kyrieleyson!

Nebesket' gešt dworštwo krašne,

blazye tomu, ktoz tam poyde:

w zywoť wyczny,

ohen yašny

šwateho ducha!

Kyryeleyšon!

Pomoci tvé žádámy,

smiluj se nad námi,

utěš smutné,

otžeň vše zlé,

svatý Václave!

Kyrieleyson!

Pomoczy twe zadamy,

šmyluy se nad namy,

utyěšš šmutne,

otzen wšě zle,

šwaty Waczlawe!

Kyryeleyšon!

Maria, matko žádúcie,

tys královna všemohúcie,

prosiž za ny,

za křest'any,

za svého syna!

Kristeleyson!

Ty jsi dědic České země,
rač pomnieti na své plémě,
nedajž zahynúti
nám i budúcm,
svatý Václave!
Kriseteison!

Anjelé světi nebeští,
račte nás k sobě přivésti
tu, kdež sláva
nepřestává
věčného Boha!
Kriseteison!

Maria, matko žádúcie,
tys královna všemohúcie,
prosiž za ny,
za křesťany,
Hospodina!
Kriseteison!

Všickni světi spomáhajte,
zahynúti nám nedajte,
v světě v bludném
ať nezahynem!
Kriseteison!

Hřiechuov se našich lekámy,
spomoci vaše žádámy,
svatý Vite,
slavný Vojtěše!
Kriseteison!

Vy ste dědici České země,
račte pomnieti na své plémě,
nedajte zahynúti
nám i budúciem,
svatý Zikmunde,
svatý Prokope,
svatá Lidmiho!
Kriseteison!

Bohu otci chválu vzdajmy,
svatým se křížem požehnajmy
ve jméno Otce
i Syna jeho
i svatého Ducha!
Kriseteison!

kněže - kníže

dvorstvo - služba a život při dvoře nebeského krále

ohně jasný - sv. Duch je v bibli (např. Mt 3,11 - 12) spojován s ohněm

žádúcie - drahá

dědic - ochránce, patron

pomnieti - pamaťovat

1. Porovnejte umělecké prostředky obou písní (užití rýmu, asonance, epitet, členění do strof).
2. V souvislosti s poslední literaturou předmětu v knize Jana Lehára Česká středověká lyrika (Praha 1990) shrňte u písně Hospodine, pomiluj ny problematiku její datace, autorství a funkce.
3. U písně Sv. Václave si uvědomte její funkci na základě rozšiřování jejího jádra a charakterizujte zde pojetí sv. Václava.

11. TZV. OSTROVSKÁ PÍSEŇ

(Kolem 2. pol. 13. stol.)

Slovo do světa stvoření
v božství schováno,
jež pro Evino zhřešení
na svět posláno.

Dievce dřéve porozenie
jest zvěstováno,
z Davidova pokolenie
božsky vzchováno.

Ot něhožc naše křšćenie
jménem nazváno,
pro drahé naše spasenie
Židóm prodáno.

I pro naše vykúpenie
na smrt prodáno,
jehož nám slavné vzkřícenie
vesele dáno.

Slovo - Bůh, Kristus (viz Jan 1,1)

vzchováno - vychováno

křšćenie - křtění, křest

okud ráčita!
emná příhoda,
pie, a ne voda.
ád do krčmy chodí,
jemu přihodí,
iody někaké
viny také.
se tak zračí,
i se tam omračí,
a co praviti.
lépe zbaviti
ž čas jest, spáti,
n dočakati.

rvěte se

pije

ukáže se
zdrží se do soumraku
vyprávět
vyhnout se tomu

zhoršuje se

všechny tři ukázky po stránce formální a obsahové. Pokuste se určit princip výjení textů a sledujte, jakým způsobem je dosahováno satirického účinku. Je četby celků shromážděte důkazy pro tvrzení, že autor Desatera a Satir meslníčních byl totožný. zání se pokuste o jeho žánrovou charakteristiku, u 7. přikázání uvažujte o konkrétních motivických analogiích se Satirami o femeslníčních. ydání těchto literárních památek najdete v edici Josefa Hrabáka Staročeské ry Hradeckého rukopisu a Smilovy školy (Praha 1962). Starší vydání ustracemi Antonína Strnadela) připravil Jan Vilikovský, Staročeské satiry (ha, 1942).

EKAJE VŠE ZLÉ STRÁŽĚ

pol. 14. stol.)

vše zlé strážě
lé hrdlo váže.
ustím po důbravě,
i rozmlouvaje.

2. Tiem zpívaním, tiem voláním
ubudich tu krásnú paní.
Když se j ze snu probudila,
ke mně míle promluvila

achku, čas jest vstáti!
e již svítati.
ten já znaji,
vzhuoru vstávaji.

4. Již ptáčkové vzhuoru vstali,
vzhuoru vstavše zazpívali,
zazpíevavše pryč letěli,
mě smutného zde nechali.

mezi náma -
radost dána!
bud'važ věrna,
mezi náma!

- slovo c

II.

1. Přčekaje vše zlé stráže,
pujduť k milé hrdlo váže.
Svuoť kuoň pustím po důbravě,
sám s ní sedu rozmlouvaje.

2. Již ptáčkové zhuoru vstali,
vzhuoru vstavše zazpívali,
zazpíevavše pryč letěli,
mě smutného zde nechali.

3. Tiem zpívaním, tiem voláním
skuorot' bude již svítati!
Den se blíží, ten já znaji,
vše zlé stráže vzhuoru vstávaji."

4. a řkúc: "Brachku, čas jest vstáti,
ubudichu krásnú paní.
Když se j' ze snu probudila,
ke mně míle promluvila

5. "Rozlúčenie mezi náma -
klevetníčkóm radost dána!
Protož, milá, bud'važ věrna,
žádný zlý sok mezi náma!"

strážě - strážce, strážný
hrdlo váže - nasazuje hrdlo (s nasazením života)
ubuditi - probuditi
brachku - miláčku
skuorot' - brzy
bud'važ věrna - bud'mež věrni

24. TZV. ZÁVIŠOVA PÍSEŇ

(2. pol. 14. stol.)

Již' mne vše radost ostává,
již' mé vše útěchy stanú,
srdce v túžebné krvi plavá,
to vše pro tu milú žádnú.
Svýma zraky skrzě očko
silněť stífiel v mé srděčko,
bydlím' u plamenné túže.
Muoj život v túhách nemáhá,
to vše jeje krása drahá
silněť mé k tomu připúzie.
Srdce bolí,
silně ve krvi plavaje,
žádaje,
žádná, tvé milosti, ač se může státi.
Jáť nikoli
živ nebudu na dlúžě
v té túžě,
když' se zmilitká neráči smilovati.

opouští
přestanou
toužící
žádoucí

(setrvávám)
chřadne

nutí

milá

zhuoru vstali

14. stol.

probudila

ke mně

promluvila

to mne se ty má miláčku

byť

to mne se ty má miláčku

to mne se ty má miláčku

- slovo je

zhoršuje se?

- slovo je

Túhať me po nie, kedyž' na ni zpomanu, **toužím po ní**
 div, žeť kdy nesplanu, **zahynu**
 omdleje v túhách stanu,
 já pro ni u mé mladosti žalostivě zahynu.
 Tot' mé nešťestie, že byvše v radosti **lásky**
 i mám smutka dosti od nevěrné milosti.
 Ach žalosti, chodím smutný, vzdychaje pro mů nevinu!
 Jižť mé zpievanie **litujte**
 přestane nynie,
 pyčtež mne, panny, i vy, šlechetné panie,
 žeť mi jest zahynúti pro milovanie.
 Sluněčko vzhodí, **vychází**
 zářě vychodí,
 má zmlitká v mém srděčku vévodí,
 silněť mi na mé mysli uškodí,
 ač se, žádná, nesmiluje. **jestliže**

Bych měl na všem světě koho, **kdybych měl**
 jenžť by mi pomohl túžiti,
 měl bych utěšenie mnoho,
 chtělt' bych mu s věrú slúžiti **věrně**
 Jakož fénix oheň nietí, **rozněcuje**
 tí kdež chce svú mladost vziati, **když**
 v ohniť vzhoiť v silné moci, **vzplane; prudce**
 takéž muoj kvietek žádúci
 túžebný plamen horúci
 v srdci nietí ve dne v noci.
 Z mé mladosti
 jenž srdci túhy přeji,
 nesměji **neodvažuji se**
 pro zlych lidí strach nikomému zjeviti. **nikomu**
 V téjt' žalosti,
 již nosím na útrobě, **v nitru, ale i v mysli, srdci**
 ve mdlobě
 najkrajššie žádná, pro tě mi zahynúti.
 Zbožnýť má radost, a já v túhách vadnu, **(buď bohatý - láskou nebo zbožný)**
 to vše pro mů žádnú,
 sám sebu nic nevládnú,
 pohřiechu nemámť nikdy nižádného utěšenie.
 Tot' jest má núze, ach hrozný osude, **nezbaví**
 ktož tebe nezbuďe, tenť žalosti nabuďe.
 V svém srděčku, žádná, pro tě já mám túžebné myšlenie.
 Mého túženie
 nemám umenšenie,
 pyč mne pověťrie, pyč mne všecko stvořenie, **vzdych**
 karbunkul, zafier i vše drahé kamenie, **(tmavočervený drahokam)**
 slunečné kvietie
 i vše na světě,
 pyč mne lilium, pyč ruože přestkvúcie,
 chcet' mi má zmlitká život odjieti, **odejme mně**
 ač se neráči smilovati.

3) Orel divnú vášni mievá: **obyčej**
 své děti v slunce obrátí,
 tuť v té horkosti zhřievá,
 davť jim v tu světlost hleděti.
 Kterěz jasně vzietí nemuož **vzhlédnout**
 v slunce, toť sobě nespomuož **tomu není pomoci**
 ihned je z hniezda vyvráti.
 Takým orlem nazývám ji,
 pro nižť srdcem v túhách lkaji, **bojím se, zničí (tj. zahubí mě)**
 strach mne, žeť mi život ztrati.
 Ach, mé očko,
 má útěcho, má radost,
 pro světlost,
 již má najkrašši sviati, musím ti
 Mé srděčko
 se leká bez přestánie
 spadenie,
 jakžto orel spadna, tuť mu jest s
 Jakžto lev, když koli svým hlas **zařve, zastěná**
 své dietky vykúpi, **odstoupí od nich**
 ihnedť jich smrt odstúpi,
 takéž já lekám se smrti žádajě p.
 Labut, divný pták, zpievá umier **student, klerik**
 také já, smutný žák, umruť v túje **pro mů milú žádnú, když neráčovanie.**
 Ach auvech, má milá,
 již si mě umdlila! **učinila slabým**
 Ještě by mě od smrti vykúpila. **vykoupila bys**
 by se mnú jedinké slovce proml **slůvko**
 Sluněčko stkvúcie,
 ruože světlúcie, **zářící**
 srdce i tělo dávaji v tvoje ruce, **dávám**
 duši mů Bohu milému poručě,
 ač mne neráčiš živiti. **zachovati při životě**

fénix - podle egyptské mytologk, jenž se obrozoval tím, že se sám spa

25. PÍSEŇ VESELÉ CH - *piosenka z nářečí*
 (2. pol. 14. stol.) - *delant j. k. l. 12*

Jižť jest zima přišla,
 slyšte, vodranie!
 Kterak jste dlúho spali
 a šatu nenie.
 V létě spáchu,
 nic nedbáchu,
 co v zimě bude.
 Ach, hrozně trude,
 a šatky chudé!